

Η Ελίφ Σαφάκ είναι μία από τις σημαντικότερες σύγχρονες συγγραφείς.

The Independent

Οι τρεις κόρες της Εύας

Μυθιστόρημα

Ελίφ Σαφάκ

Μετάφραση:
Άννα Παπασταύρου

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Οι τρεις κόρες της Εύας**
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Three daughters of Eve
Από τις Εκδόσεις Εκδόσεις Penguin Books, Λονδίνο 2016
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Elif Shafak
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Άννα Παπασταύρου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκνη
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Jack Hughes
ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Elif Shafak, 2016

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2023

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2023

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4813-8

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4814-5

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

Ελίφ Σαφάκ

**Οι τρεις
κόρες της**

Εύας

Μετάφραση: Άννα Παπασταύρου

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η τσάντα

Ιστανμπούλ, 2016

Ηταν μια συνηθισμένη ανοιξιτιάτικη μέρα στην Ιστανμπούλ, ένα μακρύ, ληθαργικό απόγευμα όπως πολλά άλλα, όταν ανακάλυψε, νιώθοντας ένα κενό στο στομάχι, ότι ήταν ικανή να σκοτώσει άνθρωπο. Πάντα υποψιαζόταν πως ακόμα και οι πιο ήρεμες και οι πιο γλυκές γυναίκες, υπό την επήρεια του στρες, ήταν επιρρεπείς σε εκρηξιεις βίας. Μια και δε θεωρούσε τον εαυτό της ούτε ήρεμο ούτε γλυκό, είχε υπολογίσει ότι η δυναμική μέσα της να χάνει τον έλεγχο υπερείχε σημαντικά των υπολοίπων. Όμως «δυναμική» ήταν μια λέξη παραπλανητική. Όλοι έλεγαν κάποτε ότι η Τουρκία είχε σπουδαία δυναμική – και να τώρα πώς κατέληξε. Οπότε είχε παρηγορήσει τον εαυτό της ότι και η δυναμική που την ωθούσε στο σκοτάδι δε θα είχε κανένα όφελος στο τέλος.

Και ευτυχώς η Μοίρα –εκείνος ο καλά φυλαγμένος πίνακας πάνω στο οποίο χαραζόταν οτιδήποτε συνέβαινε και οτιδήποτε επρόκειτο να συμβεί– την είχε κατά το πλείστον γλιτώσει από επιλήψιμες πράξεις. Όλα εκείνα τα χρόνια είχε ζήσει μια αξιοπρεπή ζωή. Δεν είχε βλάβει συνάνθρωπό της, τουλάχιστον όχι ηθελημένα, τουλάχιστον όχι τελευταία, πέρα από περιστασιακή εμπλοκή σε κουτσομπολιά ή συκοφαντίες, τα οποία δεν έπρεπε να μετράνε. Στο κάτω κάτω, όλοι το έκαναν – κι αν ήταν ένα τόσο γιγαντιαίο αμάρτημα, οι λάκκοι της κόλασης θα ήταν γεμάτοι ως επάνω. Αν είχε στενοχωρήσει κάποιον, αυτός ήταν ο Θεός, και ο Θεός, όσο κι αν τσαντιζόταν εύκολα και ήταν διαβόητα

ιδιότροπος, ποτέ Του δεν πληγωνόταν. Το να πληγώνεις και να πληγώνεσαι ήταν χαρακτηριστικό των ανθρώπων.

Στα μάτια της οικογένειας και των φίλων, η Ναζπέρι Ναλμπάντογλου –Πέρι, όπως ήταν γνωστή σε όλους– ήταν ένας καλός άνθρωπος. Στήριζε τη φιλανθρωπία, ευαισθητοποιούσε τον κόσμο για το Αλτσχάμερ και συγκέντρωνε χρήματα για φτωχές οικογένειες· πρόσφερε εθελοντική εργασία σε γηροκομεία, όπου συμμετείχε σε τουρνουά τάβλι, χάνοντας σκόπιμα· κουβαλούσε καλούδια στην τσάντα της για ένα πλήθος αδέσποτα γατιά της Ιστανμπούλ και, περιστασιακά, φρόντιζε για τη στείρωσή τους με δικά της έξοδα· παρακολουθούσε στενά την επίδοση των παιδιών της στο σχολείο· οργάνωνε περιπορημένα δείπνα για τον προϊστάμενο και τους συναδέλφους του άντρα της· νήστευε την πρώτη και την τελευταία μέρα του Ραμαζανιού, αλλά συνήθως παρέλειπε τις ενδιάμεσες· θυσίαζε ένα πρόβατο βαμμένο με χένα σε κάθε Ιντ*. Ποτέ της δεν έριχνε σκουπίδια στον δρόμο, ποτέ δεν προσπερνούσε στην ουρά του σουπερμάρκετ, ποτέ δεν ύψωνε τη φωνή της, ακόμα και όταν της φέρονταν με αγένεια. Μια τέλεια σύζυγος, μια τέλεια μητέρα, μια τέλεια νοικοκυρά, μια τέλεια πολίτης, μια τέλεια μουσουλμάνα, να τι ήταν.

Ο χρόνος, σαν επιδέξιος ράφτης, είχε ράψει μαζί αφεγάδιαστα, χωρίς να φαίνεται ραφή, τα δύο υλικά που συνέθεταν τη ζωή της Πέρι: αυτό που πίστευε ο κόσμος για εκείνη κι αυτό που πίστευε η ίδια για τον εαυτό της. Η εντύπωση που έδινε στους άλλους και η αντίληψη που είχε για τον εαυτό της είχαν ενωθεί σε ένα σύνολο τόσο ολοκληρωμένο, που δεν μπορούσε πια να ξεχωρίσει ποιο κομμάτι της κάθε μέρας οριζόταν από αυτά που οι άλλοι εύχονταν για εκείνη και ποιο από αυτά που εκείνη ήθελε στ' αλήθεια. Συχνά ένιωθε την παρόρμηση ν' αρπάξει έναν κου-

* Ιντ αλ-φιτρ ή Εϊντ αλ-φιτρ (εν συντομία Ιντ): μουσουλμανική γιορτή μετά το τέλος του Ραμαζανιού. Είναι αραβική λέξη και σημαίνει τον «εορτασμό», ενώ φιτρ σημαίνει «το τέλος της νηστείας». (Σ.τ.Μ.)

βά με σαπουνάδα και να πλύνει τους δρόμους, τις δημόσιες πλατείες, το κυβερνείο, τη Βουλή, τη γραφειοκρατία και, κάνοντάς το αυτό, να ξεπλύνει και λίγα στόματα μαζί. Υπήρχε τόσο πολλή βρομιά να καθαρίσει· τόσο πολλά σπασμένα κομμάτια να κολλήσει· τόσο πολλά λάθη να διορθώσει. Κάθε πρωί που έφευγε από το σπίτι της, άφηνε έναν σιγανό αναστεναγμό, λες και με μία ανάσα μπορούσε να διώξει τα υπολείμματα της προηγούμενης μέρας. Ενώ η Πέρι αμφισβητούσε αδιάλειπτα τον κόσμο, και δεν ήταν από αυτούς που θα σιωπούσαν μπροστά στην αδικία, είχε αποφασίσει πριν από κάτι χρόνια να αρκεστεί σε όσα είχε. Γι' αυτό ήταν μια έκπληξη όταν, μια τυχαία μέρα, στα τριάντα πέντε της χρόνια, αναγνωρισμένη και αξιοσέβαστη, βρέθηκε να κοιτάζει το κενό στην ψυχή της.

Για όλα έφταιγε η κίνηση στους δρόμους, όπως καθησύχασε τον εαυτό της αργότερα. Το βουητό, το μουγκρητό, το κροτάλισμα μετάλλου πάνω σε μέταλλο, σαν κροαγγές χιλιάδων πολεμιστών. Όλη η πόλη ήταν ένα γιγαντιαίο εργοτάξιο. Η Ιστανμπούλ είχε εξαπλωθεί ανεξέλεγκτα και εξακολουθούσε να εξαπλώνεται – ένα παραφουσκωμένο χρυσόψαρο, που δεν ήξερε πως είχε καταβροχθίσει πιο πολλά απ' όσα μπορούσε να χωνέψει, κι ακόμη έψαχνε τριγύρω για περισσότερη τροφή. Κοιτάζοντας πίσω, σ' εκείνο το μοιραίο απόγευμα, η Πέρι κατέληγε στο συμπέρασμα πως, αν δεν ήταν εκείνο το απελπιστικό μποτιλιάρισμα, η αλυσίδα των γεγονότων που αφύπνισαν ένα κομμάτι της μνήμης της αδρανές τόσο καιρό, δε θα έμπαινε ποτέ σε κίνηση.

Βρίσκονταν εκεί, λοιπόν, και προχωρούσαν σημειωτόν σ' έναν δρόμο με δύο λωρίδες μισομπλοκαρισμένο από μια αναποδογυρισμένη νταλικά, παγιδευμένοι ανάμεσα σε οχήματα κάθε μεγέθους. Τα δάχτυλα της Πέρι χτυπούσαν ρυθμικά πάνω στο τιμόνι, άλλαζαν σταθμό στο ραδιόφωνο κάθε λίγα λεπτά, ενώ η κόρη της, με τα ακουστικά στα αυτιά, καθόταν με βαριεστημένο ύφος στη θέση του συνοδηγού. Σαν μαγικό ραβδάκι σε λάθος χέρια, η κίνηση μετέτρεπε τα λεπτά σε ώρες, τους ανθρώπους σε κτήνη

και κάθε ίχνος λογικής σε καθαρή παράνοια. Η Ιστανμπούλ δεν έδειχνε να νοιάζεται. Χρόνο, κτήνη και παράνοια είχε σε αφθονία. Μία ώρα παραπάνω, μία ώρα λιγότερη· ένα κτήνος παραπάνω, ένας παρανοϊκός λιγότερος – από κάποιο σημείο κι έπειτα, δεν είχε διαφορά.

Η τρέλα διέτρεχε τους δρόμους της πόλης, σαν μεθυστικό ναρκωτικό στην κυκλοφορία του αίματος. Κάθε μέρα εκατομμύρια κάτοικοι της Ιστανμπούλ κατέβαζαν άλλη μία δόση, χωρίς να συνειδητοποιούν ότι καταντούσαν ολοένα και πιο ασταθείς ψυχικά. Άνθρωποι που αρνιόνταν να μοιραστούν το ψωμί τους μοιράζονταν αντί γι' αυτό την παράνοιά τους. Υπήρχε κάτι ανεξιχνίαστο στη συλλογική απώλεια της λογικής: αν την ίδια ψευδαίσθηση τη μοιράζονταν αρκετά μάτια, μετατρέποταν σε αλήθεια· αν την ίδια δυστυχία την περιγελούσαν αρκετοί άνθρωποι, κατανούσε ένα διασκεδαστικό αστεϊάκι.

«Ουφ, σταμάτα να τρως τα νύχια σου!» είπε ξαφνικά η Πέρι. «Πόσες φορές πρέπει να σου το πω;»

Αργά, πολύ αργά, η Ντενίζ κατέβασε τα ακουστικά στον λαιμό της. «Δικά μου είναι τα νύχια», είπε και ρούφηξε μια γουλιά από το χάρτινο ποτήρι που ήταν ακουμπισμένο ανάμεσά τους.

Προτού βγουν στον δρόμο, είχαν σταματήσει στο *Starbucks* –μία τουρκική αλυσίδα καφέ που επανειλημμένα είχε μηνυθεί από τη *Starbucks* για το ότι χρησιμοποιούσε τον λογότυπό τους, το μενού τους και μια παραποιημένη εκδοχή της ονομασίας τους, ωστόσο εξακολουθούσε, χάρη στα γνωστά νομικά «παραθυράκια», να λειτουργεί– κι έφερε δύο ποτά: ένα αποβουτυρωμένο λάτε για την ίδια, ένα διπλό φραπουτσίνο με σοκολάτα και κρέμα για την κόρη της. Η Πέρι είχε τελειώσει το δικό της, όμως η Ντενίζ πήγαινε με το πάσο της, ρουφώντας προσεκτικά σαν πληγωμένο πουλί. Έξω ο ήλιος αργόσβηνε στον ορίζοντα, οι τελευταίες αχτίδες έβαφαν τις στέγες των φτωχόσπιτων, τους τρούλους των τζαμιών και τα παράθυρα των πολυώροφων κτιρίων με την ίδια θαμπή απόχρωση σκουριάς.

«Κι εμένα δικό μου είναι το αυτοκίνητο», είπε η Πέρι μέσ' από τα δόντια της. «Ρίχνεις πετσάκια στο πάτωμα».

Μόλις οι λέξεις βγήκαν από το στόμα της, το μετάνιωσε. *Δικό μου το αυτοκίνητο!* Τι φοιχτό πράγμα να το πει κανείς στο παιδί του – ή και σε οποιονδήποτε, εδώ που τα λέμε. Είχε καταντήσει σαν κάτι παραδόπιστους τρελούς, που όλη τους η ύπαρξη και η κοινωνική τους υπόσταση εξαρτιόνταν από τα αγαθά που κατείχαν; Ευχήθηκε να μην ήταν έτσι.

Η κόρη της δεν έδειξε να πτοείται. Ίσα ίσα, η Ντενίζ σήκωσε τους κοκαλιάρικους ώμους της, έριξε μια ματιά έξω και, τσαντισμένη, συνέχισε με το επόμενο νύχι.

Το αυτοκίνητο χύμηξε μπροστά, μόνο και μόνο για να σταματήσει πάλι, μ' ένα στρίγκλισμα τροχών. Ήταν ένα Ρέιντζ Ρόβερ σε μια απόχρωση που την έλεγαν Μπλε Μόντε Κάρλο, σύμφωνα με τον κατάλογο της αντιπροσωπείας. Υπήρχαν κι άλλες χρωματικές επιλογές στο φυλλάδιο: Λευκό του Νταβός, Κόκκινο του Δράκου της Ανατολής, Ροζ της Αραβικής Ερήμου, Γυαλιστερό Μπλε της Αστυνομίας της Γκάνα ή Ματ Πράσινο του Ινδονησιακού Στρατού. Με σφιγμένα χείλη και κουνώντας το κεφάλι, η Πέρι φαντάστηκε τους ανόητους τύπους του μάρκετινγκ που είχαν εφεύρει εκείνα τα ονόματα και αναρωτήθηκε αν οι οδηγοί συνειδητοποιούσαν ότι τα φιγουρατζίδικα και κομψά αμάξια για τα οποία καμάρωναν είχαν κάποια σχέση με την αστυνομία ή με τον στρατό ή με τις αμμοθύελλες στην Αραβική Χερσόνησο.

Όποιο κι αν ήταν το χρώμα τους, η Ιστανμπούλ έβριθε από αμάξια πολυτελείας, πολλά από τα οποία φάνταζαν εντελώς αταίριαστα, σαν αριστοκρατικά σκυλιά ράτσας που, αν και είχαν προοριστεί για μια ζωή άνεσης και πλούτου, είχαν με κάποιον τρόπο χάσει τον δρόμο τους και περιπλανιόνταν στους ερημότοπους. Ήταν αγωνιστικά αμάξια με ανοιγόμενη οροφή που βρυχιόνταν απελπισμένα γιατί δεν είχαν μέρος να γκαζώσουν, 4x4 που, ακόμα και με τους πιο επιδέξιους ελιγμούς, δεν μπορούσαν να βολευτούν στις μικροσκοπικές θέσεις στάθμευσης –αν κατά

καλή τους τύχη υπήρχε κάποια διαθέσιμη– και πανάκριβα σεντάν σχεδιασμένα για ανοιχτούς δρόμους, από εκείνους που υπήρχαν μόνο σε μακρινές χώρες και σε διαφημιστικά της τηλεόρασης.

«Διάβασα πως κατατάσσεται στις χειρότερες του κόσμου», είπε η Πέρι.

«Ποια;»

«Η κίνηση. Είμαστε νούμερο ένα. Χειρότερα από το Κάιρο, φαντάσου. Ακόμα χειρότερα κι από το Δελχί!»

Όχι πως είχε πάει ποτέ της στο Κάιρο ή στο Δελχί. Όμως, όπως πολλοί συντοπίτες της, η Πέρι είχε τη σθεναρή πεποίθηση ότι η πόλη της ήταν πιο πολιτισμένη από εκείνα τα απομακρυσμένα, άγρια, συνωστισμένα μέρη – παρότι «απομακρυσμένα» ήταν μια σχετική έννοια και τόσο το «άγρια» όσο και το «συνωστισμένα» ήταν επίθετα που συχνά χαρακτήριζαν την Ιστανμπούλ. Όπως και να 'χει, τούτη η πόλη συνόρευε με την Ευρώπη. Τόση εγγύτητα κάποια σημασία έπρεπε να έχει. Ήταν τόσο εντυπωσιακά κοντά, που η Τουρκία είχε βάλει το ένα της πόδι στο κατώφλι της Ευρώπης και πάσχιζε να προχωρήσει μπροστά με τόλμη και με όλη της τη δύναμη – μόνο και μόνο για να διαπιστώσει πως το άνοιγμα ήταν τόσο στενό, που, όσο κι αν το υπόλοιπο σώμα της σφάδαζε και συστρεφόταν, δεν μπορούσε να στριμωχτεί και να περάσει. Ούτε βοηθούσε το ότι στο μεταξύ η Ευρώπη έσπρωχνε την πόρτα για να την κλείσει.

«Κούλαρε!» είπε η Ντενίζ.

«Να κουλάρω;» έκανε δύσπιστα η Πέρι.

«Ναι. Τουλάχιστον είμαστε νούμερο ένα σε κάτι».

Αυτό ήταν το θέμα με την κόρη της: τελευταία, όποια γνώμη κι αν διατύπωνε η Πέρι για οποιοδήποτε ζήτημα, η Ντενίζ έπαιρνε την αντίθετη θέση. Κάθε παρατήρηση που έκανε η Πέρι, ανεξάρτητα από το πόσο καίρια ή λογική ήταν, η κόρη της την αντιμετώπιζε με μια εχθρότητα που έτεινε προς το μίσος. Η Πέρι συνειδητοποιούσε ότι η Ντενίζ, έχοντας φτάσει στην τρυφερή ηλικία των δωδεκάμισι χρόνων, έπρεπε να αποδεσμευτεί από τους

γονείς της – κυρίως από τη μητρική επιρροή. Αυτό το καταλάβαινε. Αυτό που δεν μπορούσε να χωνέψει ήταν η ποσότητα της οργής που εμπλεκόταν σε αυτή τη διαδικασία. Η κόρη της έβραζε από έναν θυμό που η Πέρι δεν είχε βιώσει σε κανένα στάδιο της ζωής της, ούτε καν στην εφηβεία. Η ίδια είχε διανύσει την εφηβεία μέσα σε μια αθώα, σχεδόν αφελή σύγχυση. Πόσο διαφορετική εφηβη ήταν σε σύγκριση με την κόρη της, παρότι η δική της μητέρα δεν είχε ούτε τη μισή της συμπόνια και κατανόηση. Κατά κάποιον περίπλοκο τρόπο, όσο περισσότερο υπέφερε η Πέρι από τα τυχαία ξεσπάσματα της κόρης της τόσο περισσότερο τρελαινόταν με τον εαυτό της που δεν είχε θυμώσει αρκετά στο παρελθόν με τη δική της μητέρα.

«Όταν φτάσεις στην ηλικία μου, δε θα σου έχει μείνει υπομονή για τούτη την πόλη», μουρμούρισε η Πέρι.

«Όταν φτάσεις στην ηλικία μου...» τη μιμήθηκε με πικρία η Ντενίζ. «Ποτέ σου δε μιλούσες έτσι».

«Είναι γιατί τα πράγματα χειροτερεύουν!»

«Όχι, μαμά, είναι γιατί εσύ αφήνεις τον εαυτό σου να γεράσει», είπε η Ντενίζ. «Είναι ο τρόπος που μιλάς. Και δες και τι φοράς!»

«Τι έχει το φουστάνι μου;»

Σιωπή.

Η Πέρι κοίταξε το μοβ μεταξωτό φόρεμά της και τη σιφόν κεντημένη με χάντρες ζακέτα. Είχε αγοράσει το σύνολο από μια μπουτίκ σ' ένα καινούργιο, φανταχτερό εμπορικό κέντρο που βρισκόταν μέσα σ' ένα πιο μεγάλο εμπορικό κέντρο – λες και το ένα είχε γεννήσει το άλλο. Ήταν πάρα πολύ ακριβό. Όταν αντέδρασε στην τιμή, ο υπάλληλος δεν είπε τίποτα, ενώ ένα αχνό χαμόγελο χαράχτηκε στην άκρη των χειλιών του. *Αν δεν μπορείτε να το αντέξετε οικονομικά, μαντάμ, τι δουλειά έχετε εδώ;* είπε το χαμόγελο. Η συγκατάβαση είχε ενοχλήσει την Πέρι. «Θα το πάρω», άκουσε τον εαυτό της να λέει. Τώρα ένιωθε το ύφασμα να σφίγγει τη σάρκα της, έβλεπε πόσο λάθος ήταν το χρώμα. Το μοβ,

που είχε φανεί τολμηρό και γεμάτο αυτοπεποίθηση κάτω από το νέον του μαγαζιού, τώρα της φαινόταν φανταχτερό και εξεζητημένο στο φως της μέρας.

Άχρηστες ήταν εκείνες οι σκέψεις, εφόσον δεν είχε χρόνο να γυρίσει στο σπίτι ν' αλλάξει. Ήδη είχαν καθυστερήσει για το δείπνο στην παραθαλάσσια έπαυλη ενός επιχειρηματία, ο οποίος είχε αποκτήσει κολοσσιαία περιουσία τα τελευταία χρόνια – όχι πως υπήρχε τίποτα το ασυνήθιστο σε αυτό. Η Ιστανμπούλ έβριθε από τους πάλαι ποτέ φτωχούς και νυν νεόπλουτους και από εκείνους που λαχταρούσαν να μεταπηδήσουν από την πρώτη στη δεύτερη κατηγορία μ' ένα γρήγορο άλμα.

Η Πέρι αντιπαθούσε αυτά τα δείπνα, που τραβούσαν ως αργά τη νύχτα και συχνά της εξασφάλιζαν μια ημικρανία την επόμενη μέρα. Προτιμούσε να μένει στο σπίτι και, τις μικρές ώρες, να βυθίζεται σ' ένα μυθιστόρημα – μια και το διάβασμα ήταν ο τρόπος της να συνδέεται με το σύμπαν. Όμως η μοναξιά ήταν σπάνιο προνόμιο στην Ιστανμπούλ. Υπήρχε πάντα κάποιο σημαντικό γεγονός στο οποίο έπρεπε να παραστείς ή κάποια επείγουσα κοινωνική υποχρέωση να φέρεις σε πέρας, λες και η κουλτούρα, σαν παιδάκι που τρέμει τη μοναξιά, φρόντιζε ώστε όλοι να βρίσκονται πάντα συντροφιά με άλλους. Γέλια άφθονα και φαγητό επίσης. Πολιτική και πούρα. Παπούτσια και φορέματα, αλλά πάνω απ' όλα, σινιέ τσάντες. Οι γυναίκες μοστράριζαν τις τσάντες τους σαν τρόπαια κερδισμένα σε παλιές, μακρινές μάχες. Ποιος ήξερε ποιες ήταν γνήσιες και ποιες «μαϊμού»; Οι κυρίες της μεσαίας και ανώτερης τάξης της Ιστανμπούλ, που δεν ήθελαν να τις βλέπουν ν' αγοράζουν απομιμήσεις, αντί να επισκέπτονται αμφιβόλου ποιότητας μαγαζιά μέσα και γύρω από τη Σκεπαστή Αγορά, προσκαλούσαν μαγαζάτορες στα σπίτια τους. Φορηγάκια τίγκα στα Chanel, Louis Vuitton και Bottega Veneta, με φιμέ τζάμια, πινακίδες πασαλειμμένες με λάσπη (παρότι το υπόλοιπο φορηγάκι δεν είχε ούτε μία κηλίδα), πηγαινοέρχονταν ανάμεσα στις συνοικίες των πλουσίων και τρύπωναν στα ιδιωτικά γκαράζ

των αρχοντικών από τις πίσω πόρτες, σαν σε κάποιο φιλμ νουάρ ή σε ταινία κατασκοπείας. Οι πληρωμές γίνονταν τοις μετρητοίς, δεν κόβονταν αποδείξεις, δε γίνονταν περαιτέρω ερωτήσεις. Στην επόμενη κοινωνική σύναξη, οι ίδιες κυρίες έκαναν επιθεώρηση, ρίχνοντας φευγαλέες ματιές η μία στην τσάντα της άλλης, όχι μόνο για να εντοπίσουν τη μάρκα πολυτελείας, αλλά και για να τσεκάρουν την αυθεντικότητα – ή την ποιότητα της απομίμησης. Ήταν πολύ κουραστικό. Κουραστικό για τα μάτια.

Οι γυναίκες παρατηρούσαν. Περιεργάζονταν, έλεγχαν εξονυχιστικά και ερευνούσαν, γυρεύοντας στις άλλες γυναίκες ψεγάδια, και τα φανερά και τα καμουφλαρισμένα. Φθαρμένα μανικιούρ, κιλά που αποκτήθηκαν πρόσφατα, πεσμένες κοιλιές, ευρυαγγείες, χείλη που είχαν υποστεί μπότοξ, κηρούς, κυτταρίτιδα ακόμη ορατή παρά τη λιποαναρρόφηση, τη ρίζα που είχε βγει και χρειαζόταν βαφή, ένα σπυράκι ή μια ρυτίδα κρυμμένη κάτω από στρώσεις πούδρας... Δεν υπήρχε τίποτα που δεν μπορούσε να το εντοπίσει και να το αποκρυπτογραφήσει το διαπεραστικό τους βλέμμα. Όσο ανέμελες κι αν ήταν προτού φτάσουν στη δεξίωση, πάρα πολλές επισκέπτριες εξελίσσονταν, σιγά σιγά, σε θύματα όσο και σε θύτες. Όσο περισσότερο σκεφτόταν η Πέρι τη βραδιά που είχε μπροστά της τόσο περισσότερο την έτρεμε.

«Πρέπει οπωσδήποτε να τεντώσω τα πόδια μου», είπε η Ντενίζ, βγαίνοντας από το αυτοκίνητο.

Αμέσως η Πέρι άναψε τσιγάρο. Είχε κόψει το κάπνισμα πάνω από μία δεκαετία. Όμως τελευταία είχε ενδώσει και είχε μαζί της ένα πακέτο τσιγάρα από το οποίο, αραιά και πού, άναβε ένα παρότι ένιωθε ικανοποίηση έπειτα από λίγες ρουφηξιές, ποτέ δεν έφτανε κανένα ως το τέλος. Κάθε φορά πετούσε ό,τι είχε απομείνει με ενοχές και μ' ένα αίσθημα αηδίας. Μασούσε τσίγλες μέντας μετά για να καλύπτει τη μυρωδιά, παρόλο που απεχθανόταν τη γεύση. Ανέκαθεν υποψιαζόταν πως, αν οι γεύσεις στις τσίγλες ήταν πολιτικά καθεστώτα, η μέντα θα ήταν ο φασισμός – ολοκληρωτικός, στείρος, άτεγκτος.

«Μαμά, δεν μπορώ ν' ανασάνω», είπε η Ντενίζ, που ξαναμπήκε στο αυτοκίνητο. «Θα σε πεθάνει αυτό, δεν το ξέρεις;»

Η Ντενίζ ήταν στην ηλικία που τα παιδιά αντιμετωπίζουν τους καπνιστές σαν βρικόλακες εκτός ελέγχου. Στο σχολείο είχε κάνει μια παρουσίαση για τις βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος, εμφανίζοντας ένα πόστερ με φωσφορίζοντα βελάκια που από ένα φρεσκοανοιγμένο πακέτο τσιγάρα οδηγούσαν σ' έναν φρεσκοσκαμμένο τάφο.

«Οκέι, οκέι», είπε η Πέρι, κουνώντας απορριπτικά το χέρι της.

«Αν ήμουν εγώ ο Πρόεδρος, θα έβαζα φυλακή τους γονείς που καπνίζουν κοντά στα παιδιά τους. Σοβαρολογώ!»

«Ε, λοιπόν, χαίρομαι που δε βάζεις υποψηφιότητα», είπε η Πέρι, προτού πατήσει το κουμπί για να κατεβάσει το τζάμι του παραθύρου της.

Ο καπνός που φύσηξε έξω στροβιλίστηκε στον αέρα κι έπειτα αργά, απροσδόκητα, μπήκε στο ανοιχτό παράθυρο του αυτοκινήτου δίπλα τους. Αυτό ήταν το μοναδικό πράγμα από το οποίο δεν μπορούσε κανείς να απαλλαγεί σε τούτη την πόλη: η εγγύτητα. Όλα γειτόνευαν με κάτι άλλο. Οι πεζοί περιδιάβαζαν στους δρόμους σαν ένας ενιαίος οργανισμός· οι επιβάτες κάθονταν συνωστισμένοι στα φέρι ή στέκονταν κολημένοι σαν σαρδέλες στα λεωφορεία και τα μετρό· μερικές φορές σώματα συγκρούονταν το ένα με το άλλο, και μερικές φορές συνυπήρχαν λες και δεν είχαν βάρος, χαϊδεύοντας το ένα το άλλο ανάλαφρα, σαν σπόροι πικραλίδας στο αεράκι.

Δύο άντρες κάθονταν στο αυτοκίνητο δίπλα τους. Και οι δύο τής χαμογέλασαν. Καθώς θυμήθηκε ότι ο *Οδηγός προς την Πατριαρχία για Προχωρημένους Σπουδαστές* όριζε την πράξη μιας γυναίκας που φυσάει καπνό στα μούτρα ενός άγνωστου άντρα ως ανοιχτή σεξουαλική πρόσκληση, η Πέρι χλώμιασε. Όσο εύκολο κι αν ήταν να το ξεχνάει αυτό ώρες ώρες, η πόλη ήταν μια τρικυμισμένη θάλασσα πλημμυρισμένη από περιπλανώμενα παγόβουνα τεστοστερόνης, και ήταν καλύτερα να ελίσσεσαι μακριά

τους, με επιφύλαξη και εξυπνάδα, γιατί ποτέ δεν ήξερες ποιοι κίνδυνοι ελλόχευαν κάτω από την επιφάνεια.

Είτε οδηγούσε είτε περπατούσε, μια γυναίκα καλά θα έκανε να μην εστιάζει το βλέμμα της κάπου, παρά να κοιτάζει κάτω, τάχα βυθισμένη σε μακρινές αναμνήσεις. Όταν και όπου μπορούσε, χαμήλωνε το κεφάλι της για να στείλει ένα αναμφισβήτητο μήνυμα σεμνότητας, κι αυτό δεν ήταν εύκολο, μια και οι κίνδυνοι της ζωής στην πόλη, πέρα από το αυθαίρετο ανδρικό ενδιαφέρον και τη σεξουαλική παρενόχληση, απαιτούσαν να είναι κανείς σε διαρκή επιφυλακή. Το πώς περίμεναν από τις γυναίκες να έχουν το κεφάλι κάτω και ταυτόχρονα να έχουν τα μάτια τους ανοιχτά προς κάθε κατεύθυνση ήταν κάτι που η Πέρι δεν μπορούσε να το διανοηθεί. Πέταξε το τσιγάρο κι έκλεισε το παράθυρο, ελπίζοντας ότι οι δύο άγνωστοι θα έχαναν γρήγορα το ενδιαφέρον τους για εκείνη. Το φανάρι άλλαξε από κόκκινο σε πράσινο, όμως δεν είχε σημασία. Τίποτα δεν κουνιόταν.

Τότε ακριβώς πρόσεξε έναν αλήτη που περπατούσε στη μέση του δρόμου. Ψηλός και κρεμανταλάς, με γωνιώδες πρόσωπο, ήταν αδύνατος σαν ψίθυρος, το μέτωπό του υπερβολικά ρυτιδωμένο για την ηλικία του, το πιγούνι του όλο εξανθήματα και τα χέρια του γεμάτα φοριχτές κηλίδες από έκζεμα. Ένας από τους εκατομμύρια Σύρους πρόσφυγες που το είχαν σκάσει από τη μοναδική ζωή που ήξεραν, σκέφτηκε στην αρχή – παρότι ήταν εξίσου πιθανό να ήταν ντόπιος ή Κούρδος ή Τσιγγάνος ή λίγο απ' όλα. Πόσοι άνθρωποι σε τούτη τη χώρα των ατελείωτων μεταναστεύσεων και μεταμορφώσεων μπορούσαν να πουν με βεβαιότητα πως ανήκαν σε μία γνήσια εθνότητα, εκτός κι αν έλεγαν ψέματα στον ίδιο τους τον εαυτό – και στα παιδιά τους; Αλλά και πάλι, η Ιστανμπούλ έκανε συλλογή από ένα σωρό απάτες.

Τα πόδια του άντρα ήταν καλυμμένα με ξεραμένη λάσπη και φορούσε ένα κουρελιασμένο πανωφόρι με σηκωμένο γιακά, τόσο βρόμικο, που ήταν σχεδόν μαύρο. Έχοντας βρει το λεκιασμένο από κραγιόν αποτοσίγαρό της, το κάπνιζε αρειμανίως. Το βλέμμα

της Πέρι ταξίδεψε από το στόμα του στα μάτια του· έκπληκτη είδε πως την παρατηρούσε δείχνοντας φανερά ότι το διασκέδαζε. Οι τρόποι του είχαν κάτι το επιδεικτικό, σχεδόν προκλητικό· δεν έδειχνε τόσο πολύ αλήτης, όσο ηθοποιός που, υποδύμενος τον αλήτη και γεμάτος αυτοπεποίθηση για την υποκριτική του, περιέμενε το χειροκρότημα.

Έχοντας τώρα τρεις άντρες να αποφύγει, τους δύο στο αυτοκίνητο συν τον αλήτη, η Πέρι στράφηκε απότομα, ξεχνώντας πως υπήρχε ένα ποτήρι καφέ εκεί. Το φραπουτσίνο αναποδογύρισε, εκσφενδονίζοντας το αφρώδες περιεχόμενό του στην ποδιά της.

«Αχ, όχι!» ούρλιαξε, βλέποντας με τρόμο τον σκούρο λεκέ να απλώνεται πάνω στο ακριβό της φόρεμα.

Η κόρη της σφύριξε, απολαμβάνοντας ξεκάθαρα την καταστροφή. «Μπορείς να πεις ότι είναι κομμάτι από κάποιον καινούργιο τρελό σχεδιαστή».

Αγνοώντας την παρατήρηση και βλαστημώντας τον εαυτό της, η Πέρι άρπαξε στα τυφλά την τσάντα της –μια Birkin στο χρώμα της λεβάντας, άψογη σε κάθε λεπτομέρεια, εκτός από τον λάθος τόνο πάνω στη λέξη Hermès, γιατί δεν υπήρχε τίποτα που δεν μπορούσαν να πλαστογραφήσουν οι λαθρέμποροι, εκτός από τη σωστή ορθογραφία– την οποία κρατούσε ανάμεσα στις γάμπες της. Έβγαλε ένα πακέτο χαρτομάντιλα, παρότι ήξερε, ή έστω ένα κομμάτι μέσα της ήξερε, ότι αν σκούπιζε τον λεκέ, απλώς θα τον έκανε χειρότερο. Μέσα στη σύγχυσή της, έκανε ένα λάθος που κανένας έμπειρος οδηγός στην Ιστανμπούλ δε θα έκανε ποτέ: έριξε την τσάντα της στο πίσω κάθισμα – και με τις πόρτες ξεκλείδωτες.

Με την άκρη του ματιού της μπόρεσε να δει κάτι να φτερουγίζει. Μια μικρή ζητιάνα, όχι μεγαλύτερη από δώδεκα χρόνων, ερχόταν προς το μέρος τους, ικετεύοντας για λίγα κέρματα. Τα ρούχα της κρέμονταν από το κοκαλιάρικο σώμα της κι εκείνη περπατούσε με τη χούφτα απλωμένη, χωρίς να κουνιέται από τον κορομό και πάνω, λες και περνούσε ανάμεσα από νερό. Στεκόταν

μπροστά σε κάθε αυτοκίνητο για περίπου δέκα δευτερόλεπτα, προτού προχωρήσει στο επόμενο. Ίσως, σκέφτηκε η Πέρι, να είχε καταλάβει πως, αν κάποιος δεν μπορούσε να εμπνεύσει οίκτο σ' εκείνο το σύντομο χρονικό διάστημα, δεν υπήρχε καμία περίπτωση να το καταφέρει. Η συμπόνια δεν ερχόταν ποτέ ως δεύτερη σκέψη: είτε ήταν αυθόρμητη είτε ολότελα ανύπαρκτη.

Όταν το κορίτσι έφτασε στο Ρέιντζ Ρόβερ, τόσο η Πέρι όσο και η Ντενίξ αυτόματα κοίταξαν προς την αντίθετη κατεύθυνση, κάνοντας πως δεν την είδαν. Όμως οι ζητιάνοι της Ιστανμπούλ ήταν μαθημένοι να είναι αδράτοι για τους άλλους και ήταν καλά προετοιμασμένοι γι' αυτό. Ακριβώς στο σημείο όπου μητέρα και κόρη είχαν στρέψει το κεφάλι στεκόταν κι άλλο παιδί, περίπου στην ίδια ηλικία, που περίμενε κι αυτό με το χέρι απλωμένο.

Προς πολύ μεγάλη ανακούφιση της Πέρι, το φανάρι έγινε πράσινο και τα αυτοκίνητα τινάχτηκαν μπροστά, σαν νερό από σωλήνα στον κήπο. Ήταν έτοιμη να βάλει το πόδι της στο γκάζι, όταν άκουσε την πίσω πόρτα ν' ανοίγει και να κλείνει ακαριαία, σαν σουγιάς που σφαλίζει. Στον καθρέφτη είδε την τσάντα της να κάνει φτερά από το αυτοκίνητο.

«Κλέφτες!» Η φωνή της βγήκε βραχνή από την προσπάθεια. «Βοήθεια, μου έκλεψαν την τσάντα! Κλέφτες!»

Τα αυτοκίνητα πίσω της κόρναραν υστερικά, αδιαφορώντας για το τι είχε συμβεί, αδημονώντας να ξεκινήσουν. Ήταν προφανές ότι κανείς δεν επρόκειτο να βοηθήσει. Η Πέρι δίστασε, όμως μόνο για μία στιγμή. Στριβοντας επιδέξια το τιμόνι, γύρισε το αυτοκίνητο προς το πεζοδρόμιο κι άφησε τα αλάρμ ν' αναβοσβήνουν.

«Μαμά, τι κάνεις;»

Η Πέρι δεν απάντησε. Δεν υπήρχε χρόνος. Είχε δει την κατεύθυνση προς την οποία είχαν τρέξει τα παιδιά και έπρεπε οπωσδήποτε να τα κυνηγήσει κάτι μέσα της, ένα ζωώδες ένστικτο, πώς αλλιώς να το έλεγε, τη διαβεβαίωνε ότι, αν μπορούσε να τα βρει, θα έπαιρνε πίσω αυτό που δικαιωματικά της ανήκε.

«Μαμά, άσ' το. Μια τσάντα είναι – κι είναι και “μαϊμού”!»

«Έχω χρήματα και πιστωτικές κάρτες μέσα. Και το τηλέφωνό μου!»

Όμως η κόρη της ήταν ανήσυχη, και αμήχανη επίσης. Η Ντενίζ δεν ήθελε να προκαλεί την προσοχή του κόσμου πάνω της, ήθελε μόνο να ανακατεύεται στο πλήθος, μια γκριζα σταγόνα μέσα σε μια γκριζα θάλασσα. Όλη την επαναστατικότητα της φαίνεται πως την κρατούσε για τη μητέρα της.

«Μείνε εδώ, κλείδωσε τις πόρτες και περίμενέ με», είπε η Πέρι. «Για μία φορά, κάνε ό,τι σου λέω. Σε παρακαλώ!»

«Όμως, μαμά...»

Χωρίς να σκεφτεί, χωρίς καθόλου να σκεφτεί, η Πέρι πετάχτηκε από το αυτοκίνητο, ξεχνώντας προς στιγμήν ότι φορούσε ψηλοτάκουνα. Έβγαλε τα παπούτσια της, τα γυμνά της πόδια χτύπησαν βαριά στην άσφαλο. Μέσα από το αυτοκίνητο, η κόρη της την κοίταξε με μάτια γουρλωμένα από σαστιμάρα και ντροπή.

Η Πέρι έτρεξε. Με το μοβ φόρεμά της, κουβαλώντας το βάρος της ηλικίας της, με μάγουλα φλογισμένα, η σύζυγος-νοικοκυρά-μητέρα τριών παιδιών, μπροστά σε δεκάδες μάτια, συνειδητοποιούσε οδυνηρά ότι το στήθος της χοροπηδούσε τρελά και ήταν ανήμπορη να κάνει κάτι γι' αυτό. Ακόμα κι έτσι, γευόμενη μια παράξενη αίσθηση ελευθερίας, καθώς περνούσε από μια απαγορευμένη περιοχή που δεν μπορούσε ούτε να κατονομάσει, διέσχισε τρέχοντας τον δρόμο προς τα εσωτερικά σοκάκια, ενώ οι οδηγοί γελούσαν και οι γλάροι φτεροκοπούσαν πάνω από το κεφάλι της. Αν δίσταζε, αν έκανε πως επιβράδυνε για ένα δευτερόλεπτο, θα πάθαινε πανικό από την ίδια της την αντίδραση. Η πιθανότητα να πατήσει πάνω σε σκουριασμένα καρφιά, σε σπασμένα μπουκάλια μπίρας ή σε κάτουρα ποντικιών κανονικά θα την τρομοκρατούσε. Αντί γι' αυτό συνέχισε ακόμα πιο δυναμικά. Τα πόδια της, σχεδόν ανεξάρτητα, λες κι είχαν μια δική τους μνήμη, εξακολουθούσαν να τρέχουν όλο και πιο γρήγορα, αναπολώ-

ντας τα πολύ παλιά χρόνια στην Οξφόρδη, που μπορούσε να τρέχει τέσσερα πέντε χιλιόμετρα κάθε μέρα, με ήλιο ή με βροχή.

Η Πέρι κάποτε λάτρνευε το τρέξιμο. Όπως και άλλες χαρές στη ζωή της, έτσι και αυτή δεν υπήρχε πια.

Η Πέρι, μια πλούσια Τουρκάλα, νοικοκυρά και μητέρα, πηγαίνει σ' ένα δείπνο, σε μια παραθαλάσσια έπαυλη της Ιστανμπούλ, όταν ένας ζητιάνος τής αρπάζει την τσάντα. Καθώς πασχίζει να την πάρει πίσω, μια φωτογραφία πέφτει καταγής - μια παλιά Πο-λαρόντ από το πανεπιστήμιο, που εικονίζει τρεις κοπέλες με τον καθηγητή τους. Απομεινάρι ενός παρελθόντος -και ενός έρωτα- που η Πέρι πάσχιζε απεγνωσμένα να ξεχάσει.

Η φωτογραφία γυρίζει την Πέρι πίσω, στα δεκαεννιά της. Στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, και στον υπέροχο, επαναστάτη καθηγητή της, ο οποίος με το σεμινάριό του περί Θεού τής άλλαξε τη ζωή. Στο σπίτι που μοιράστηκε με τις δύο καλύτερές της φίλες, τη Σιρίν και τη Μόνα, και στις ζωηρές διαμάχες τους σχετικά με την ταυτότητα, το Ισλάμ και τον φεμινισμό. Και τελικά, στο σκάνδαλο που συντάραξε και τις τρεις.

Η Σιρίν, η Μόνα και η Πέρι: η Αμαρτωλή, η Πιστή και η Μπερδεμένη. Δεμένες με μια φιλία αταίριαστη, δύσκολη, ταραγμένη.

Από την Ιστανμπούλ ως την Οξφόρδη, από τη δεκαετία του '80 ίσα-με σήμερα, *Οι τρεις κόρες της Εύας* είναι μια συγκλονιστική ιστορία για την πίστη και τη φιλία, τον έρωτα και την απρόσμενη προδοσία, αλλά και για τη συντριπτική αντιπαράθεση ανάμεσα στην παράδοση και τη σύγχρονη σκέψη.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ.ΣΗΣ. 21782